

FSD3786 LASTENSUOJELU LAPSEN ETUNA: HAASTATTELUT 2021-2022

FSD3786 CHILD WELFARE IN THE BEST INTEREST OF THE CHILD: INTERVIEWS 2021-2022

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Vinjetti ja ryhmähaastattelut

Asiakaskehittäjä- ja kokemusasiantuntijaryhmät, vanhemmat

Osallistujilta kysytään taustatietoina: kokemus lastensuojelusta (asiakkuuden laatu: lastensuojelutarpeen arviointi, avohuolto, sijaishuolto)

Osallistujilta varmistetaan, että he ovat saaneet tutkimustiedotteen ja tietosuojailmoituksen etukäteen. Myös suostumus varmistetaan ennen haastattelua suullisesti.

Osallistujille kerrotaan taustatiedoiksi palveluista:

Perheneuvolassa tarjotaan tukea lapsen tai nuoren kehitykseen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, pulmallisissa perhetilanteissa sekä lasta tai perhettä kohdanneissa kriiseissä. Psykologin tutkimukset tunne-elämän ja oppimisen tutkimukset ja lyhytaikaisempi keskustelutuki lapsille, nuorille ja vanhemmille.

Sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa perhettä tuetaan laaja-alaisesti. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita perheille voivat olla mm. perhetyö, tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut pohjautuvat siihen, että niihin osallistutaan vapaaehtoisesti.

Lastensuojelulain mukaisissa palveluissa lapsen kasvu ja kehitys on vaarantunut, jolloin lapsen ja perheen tilannetta on turvattava kotiinpäin esim. tehostetun perhetyön keinoin tai lapsen/perheen sijoituksella kodin ulkopuolelle. Lastensuojelun toimia voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön, vaikka joku perheestä vastustaisi niitä.

Haastattelun kulku: *ensitieto* (yhteydenotto) → *arviointi* (yhteydenotosta käynnistyvä arviointi, jossa huomioidaan mahdollinen lastensuojelun tarve) → *päätös* (ei asiakkuutta/asiakkuus sosiaalihuoltoon/asiakkuus lastensuojeluun)

Esimerkkutilanne:

Sosiaalityöntekijöille tulee tietoon seuraava tilanne:

Elias (9) ja Anna (14) asuvat vanhempiansa kanssa. Eliaksella on haasteita kouluasioissa. Koetulokset ovat olleet heikolla tasolla, eikä Eliaksella ole ystäviä koulussa. Hän on kertonut opettajalle itkuisesti, ettei hän uskalla sanoa vanhemmilleen läksyntekovaikeuksistaan. Joinakin aamuina isä on tuonut Eliaksen myöhässä koululle ja isä on vaikuttanut sekavalta. Eliakselle on tehty perheneuvolassa psykologiset tutkimukset, joiden perusteella on arvioitu, että Eliaksen erityiset tarpeet eivät tule kotona kohdatuiksi.

Anna pärjää koulussa hyvin ja hänellä on laaja ystäväpiiri. Anna on kuitenkin käynyt tänä syksynä useita kertoja terveydenhoitajalla epämääräisten kipujen ja väsymyksen vuoksi. Hän on ollut jonkin verran öisin poissa kotoa viime aikoina. Anna ei ole kertonut vanhemmilleen missä hän öitään viettää.

Molemmilla vanhemmilla on mielenterveysongelmia. Vanhemmat ovat kertoneet perheneuvolassa haasteistaan tukea Eliasta ja Annaa. Anna ei ole kertaakaan tullut perheneuvolan tapaamisiin.

Perheneuvolan psykologi ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijöihin yhdessä vanhempien kanssa.

I osa: Pohdintaa arvioinnin tekemisestä ja sen suunnasta

1. Kuvitelkaa itsenne vanhempien asemaan. Mitä sosiaalityöntekijöiden tulisi ensitiedon pohjalta suuntautua tekemään?
 - a. tulisi aloittaa arviointi ja suunnata lastensuojelun palveluihin
 - b. tulisi aloittaa arviointi ja suunnata sosiaalihuollon palveluihin ilman lastensuojelun asiakkuutta
 - c. tulisi aloittaa arviointi ja suunnata mahdolliseen kiireelliseen sijoitukseen
 - d. tulisi aloittaa arviointi ja suunnata muihin palveluihin kuin sosiaalihuoltoon ja lastensuojeluun
 - e. ei tulisi aloittaa arviointia eikä suunnata mihinkään palveluihin
 - f. joku muu mikä?
2. Miksi näin?
3. Mitä työntekijän tulisi tehdä aivan ensimmäisenä saatuaan tiedon?
4. Kenen tilannetta työntekijöiden tulisi selvittää ensimmäiseksi?
 - a. Anna
 - b. Elias
 - c. Molemmat lapset
 - d. Äiti
 - e. Isä
 - f. Molemmat vanhemmat
 - g. Koko perhe
5. Arviointiprosessin päävastuullisena ammattilaisena tulisi olla:
 - a. yksi työntekijä
 - b. työpari
 - c. tiimi, jossa on eri alojen edustajia
6. Näkemyksenne Annan ja Eliaksen arvioinnin järjestämisestä?
Asteikkoväittämät 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)
Arvioinnin tulee sisältää kotikäynti
Arviointi voidaan tehdä kokonaan puhelimitse
Arviointia tulee tehdä muinakin kuin virka-aikoina
Arvioinnissa järjestetään lapsille henk.koht. tapaaminen
Arvioinnissa järjestetään vanhemmille erilliset henk. koht. tapaamiset
Perheneuvolan psykologin tulee osallistua arviointiin
Annan ja Eliaksen opettajien tulee osallistua arviointiin
7. Onko vielä muita henkilöitä, joiden tulisi osallistua arviointiin?
8. Kuinka paljon veisi näkemyksenne mukaan aikaa, että perheen tilanne tulisi hyvin selvitettyksi?

II Arvioitsijaan liittyvät tekijät

9. Näkemyksenne sosiaalityöntekijöihin liittyvistä tekijöistä, jotka vaikuttavat arviointiin

Asteikkoväittämät 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Sosiaalityöntekijän vahva osaaminen ja kokemus vaikuttavat siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän sukupuolella on vaikutusta siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän oma henkilökohtainen tausta vaikuttaa siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän epäselvä ammattikieli vaikuttaa siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän nuori ikä vaikuttaa siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän toiveikkuudella on vaikutusta siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän viileä, etäinen kohtaaminen vaikuttaa siihen, miten Anna, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sillä, että sosiaalityöntekijä on tavoitettavissa puhelimitse tai sähköpostilla arvioinnin aikana, on vaikutusta Annan, Eliaksen ja perheen asian käsittelyyn.

Sosiaalityöntekijöiden tulee arvioida kaikkien asiakkaiden tilannetta samanlaisen arviointimallin mukaisesti.

Sosiaalityöntekijän sijasta tekoäly voi arvioida riskitekijöitä lapsen kasvulle ja kehitykselle.

III Asiakastilanteeseen liittyvät tekijät

10. Mitä asioita sosiaalityöntekijän tulisi ottaa käsittelyyn perheen näkökulmasta?

11. Millaisten Annan, Eliaksen ja vanhempien tilanteesta esiin nousevien tietojen tulisi johtaa siihen, että

- a. työskennellään sosiaalihuollossa
- b. työskennellään lastensuojelussa
- c. tarvitaan välitöntä puuttumista ja kiireellistä sijoitusta

12. Tulisiko sillä olla merkitystä asian arvioinnissa, jos vanhemmat yksin ovat ottaneet yhteyttä sosiaalihuoltoon? Entä sillä, jos Anna tai Elias ovat ottaneet yhteyttä sosiaalihuoltoon?

13. Miten asian arviointiin vaikuttaisi se, etteivät vanhemmat saa sosiaalityöntekijöitä kiinni puhelimitse tai sähköpostilla?

14. Miten arviointiin tulisi vaikuttaa sen, ettei Annaa tai Eliasta tavoiteta arvioinnin aikana?
Entä sen, ettei vanhempia tavoiteta?
15. Kuvitellaan, että vanhemmat eivät puhu samaa kieltä kuin arviota tekevät ammattilaiset.
Miten sosiaalityöntekijöiden tulisi ottaa tämä huomioon arvioinnissa?

IV Organisaatio, palvelujärjestelmä

16. Kuvitellaan tilanne niin, että lapsen edusta on erilaisia näkemyksiä. Miten tilannetta tulisi ratkaista, jos
- ammattilaiset näkevät lapsen edun eri tavalla kuin perhe?
 - vanhemmat näkevät lapsen edun eri tavalla kuin lapset?
 - ammattilaiset keskenään näkevät lapsen edun eri tavalla?
17. Vaikuttaako se, mitä palveluita on saatavilla, tuleeko Annalle ja Eliakselle lastensuojelun asiakkuus?
18. Miten perheelle tulisi kertoa arvioinnin lopputulemasta
- kirjallisesti – Annalle ja Eliakselle tulee olla oma ”raportti”? (jos, niin millainen)
 - suullisesti yksilöllisesti
 - koko perheelle jaettavan kirjallisen arvion yhteydessä
 - koko perheelle jaettavan suullisen arvion yhteydessä
 - muulla tavoin
19. Jos Annan ja Eliaksen vanhemmat eivät puhuisi samaa kieltä kuin työntekijät, miten tulisi kertoa arvioinnin lopputulemasta?
- kirjallinen arviointi käännettäisiin vanhempien kielelle
 - arviointi kerrottaisiin suullisesti tulkin läsnäollessa
 - joku muu tapa, mikä?
20. Tulisiko sosiaalityöntekijän salata joitakin tietoja eri perheenjäsenten välillä?
21. Tulisi sosiaalityöntekijöiden salata joitakin tietoja muilta ammattilaisilta?

V Lapsen edun mukainen arviointi

22. Arvioinnin ja ratkaisujen tulee toteutua lapsen edun mukaisesti
Mistä tiedetään, että arviointi ja ratkaisut tehdään lapsen edun mukaisesti
- Eliaksen kohdalla
 - Annan kohdalla?
23. Mitkä tekijät saattavat näkemyksenne mukaan haastaa lapsen edun mukaista arviointia ja ratkaisuja?

VI Lopuksi

24. Onko jotakin muuta, jota meidän pitäisi tietää asiakasnäkökulmasta tilanteessa, jossa arvioidaan lapsen mahdollista lastensuojelun tarvetta?